

велику сензацију у целој протестантској Европи. Многима се чинило да нова теорија повлачи за собом потпуно оповргавање религије. Ако самогласници нису били дело божанског открочења, већ само људски проналазак и при томе из много каснијег времена, како се онда могло поуздати у текст Писма? Расправа покренута овим открићем била је једна од најжешћих у историји нове библијске критике и трајала је више од једног века. Најзад је престала и исправност новог погледа су признали сви..." [100, стр. 157-158].

Ако увођење самогласника у свакодневне речи још и није тако неједнозначно, ситуација се из корена мења када се у древном тексту појављује комбинација која означава име града, државе, реке, име цара и томе слично. Појављују се десетине (и стотине!) различитих осамоглашавања истог термина. И тада настају "идентификације" библијских назива градова, држава итд., које чине традиционални хронолози с предубеђењима у хронологији и локализацији библијских догађаја на Истоку.

5.3. Археологија и традиција

Археолог Милар Бероуз пише: "У целини... археолошки рад даје несумњиво најјачу увереност у поузданост библијских навода" (цит. по [89, стр. 16]). Исто тако и директор Британског музеја Ф. Кенон категорички инсистира на томе да је археологија оповргла "рушилачки скептицизам друге половине XIX века" (цит. по [89]). В. Келер је издао књигу "Библија је ипак у праву!" [101]. Али ево информације познатог археолога Л. Рајта, загриженог присталице исправности ортодоксне локализације и датирања Библије: "Већина налаза ништа не доказује и ништа не оповргава; они попуњавају позадину и дају историјски амбијент... На несрећу, многи радови доступни просечном читаоцу прожети су жељом да "докажу" Библију. Сведочанства се неправилно користе, закључци који се из њих изводе често су нетачни, погрешни или само половично тачни" (цит. по [89, стр. 17], [104]).

Пионири-археолози у Месопотамији у XIX веку су били К.Д. Рич, О.Г. Лејард, П.Е. Бота, али су они ради добијања субвенција били принуђени да прибегавају сензационалистичкој реклами својих налаза, прилично произвољно идентификујући нађене градове са библијским.

У току прикупљања чињеничног материјала појавиле су се, међутим, озбиљне тешкоће. У XX веку Л. Вули је откопао град који је идентификовао као "библијски Ур", али се "на несрећу, са хронолошке тачке гледишта не могу задовољавајуће датирати епизоде (у вези са Аврамом - А.Ф.) у оквирима другог миленијума блискоисточне историје" [6], [89, стр. 71]. Традиција сматра да су у Месопотамији и Сирији били активни библијски патријарси, али "што се тиче личности самих патријарха Аврама, Исака и Јакова, може се само поновити да су најбогатији резултати ископавања у Сирији и Месопотамији дали о њима најсиромашније резултате, просто речено, никакве" [6], [89, стр. 77]. Да ли је исправно тражити трагове патријарха у Месопотамији? Даље, традиција сматра да су се у Египту одвијали бурни догађаји у вези са Аврамом, Јосифом, Мојсијем итд. При томе се пише: "Археологија није утврдила историјску ис-